

Hevosen terveystarkastus

Suomen Hevostietokeskus ry, Tallinpitäjän verkkotietopakettihanke

ELL Marja Bergström ja
FT Minna-Liisa Heiskanen

Tallin hevosten hyvinvoinnin seurannassa säännöllisistä tarkastuksista on hyötyä. Huomiot kannattaa kirjata muistiin myöhempää tarvetta varten. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon hevosen ikä, rotu, käyttötarkoitus ja -taso. Tarkastus on syytä tehdä saman kaavan mukaan. Jos tarkastuksessa havaitaan poikkeavuuksia, on syytä neuvotella eläinlääkärin kanssa siitä, mikä on muutosten merkitys ja ovatko tarkemmat tutkimukset tarpeen. Hevonen tarkastetaan sekä sen seistessä paikallaan tasajaloin että liikkeessä, edestä, sivulta ja takaa.

HEVOSEN TERVEYSTARKASTUKSEN PÄÄPIIRTEET

YLEISKUVA HEVOSESTA JA SEN RAKENTEESTA

Päästä katsotaan symmetria. Silmien ja korvien asento ja esimerkiksi toisen korvan ja silmäluomen roikkuminen huomioidaan. Silmien pinta, pupillin supistuminen ja uhkausvaste (räpäytys) voidaan havaita katsomalla taskulapulla hämärässä. Pinnallinen tutkimus ei kerro silmien sisäosien tilannetta, vaan se vaatii erikoistutkimuksia. Pään ontelot eli sinukset koputellaan, jolloin äänen tulee olla ontto. Tarkastetaan sierainten koko, ovatko ne ammollaan vai rennot, onko sierainvuotoa ja kokeillaan tuleeko molemmista uloshengitysilmaa. Ylähuulta nostamalla ja painamalla sormella limakalvoa tarkistetaan verenkierto, normaalisti valkoinen sormenjälki häipyä kahden sekunnin kuluessa. Imusolmukkeet tuntuvat leukaperien alla normaalisti pieninä möykkyinä, suurentuneet ja aristavat imusolmukkeet viittaavat infektiin. Kurkunpäästä painamalla voidaan joskus saada aikaan yskähähdys. Kaula- eli jugularislaskimoiden täyttyminen tarkistetaan painamalla suonta sormella. Mahdolliset poikkeamat normaalista, samoin kuin rasituksessa ilmenevät poikkeavat hengitysäännet on syytä tutkia kliinikkaolosuhteissa endoskopiolla.

Eläinlääkäri tarkistaa hevosen sydämen, hengityselimet ja suoliston toiminnan stetoskoopilla kuuntelemalla. Ilman stetoskooppia sydämen sykkeen voi tuntea posken etupuolella leukaluun alareunan yli kulkevasta valtimosta, hengitystiheyden voi laskea sierainten tai kylkien liikkeestä, ja suolistoäännet kuulee painamalla korvan vasten hevosen vatsaa. Lämpö mitataan peräsuolesta tavallisella kuumemittarilla.

Normaalit lepoarvot ovat

- SYKE 25-35 /min,
- HENGITYSTIHEYYS 10-12 /min,
- RUUMIINLÄMPÖ 37,2-38,2 °C

Iho tarkistetaan ihottumien, kasvainten ja arpien varalta.

ARVIOIDAAN LIHAKSISTON SYMMETRISYYS

Yleistarkastuksen jälkeen arvioidaan lihaksiston symmetrisyys edestä, sivulta ja takaa hevosen seistessä tasajaloin. Kaulan, selän, lanteen ja jalkojen lihaksisto tunnustellaan käsin eli palpoidaan. Huomioidaan aristus, epänormaali lihasjännitys, lihasten epäsäännöllisyys, kireys sekä muut poikkeamat. Äkilliseen tulehdukseen viittaa arkuus, lämpö ja turvotus, pitempiaikaiseen puolestaantuihtuminen.

Kaulaa kannattaa kääntää varovasti ylös, alas ja sivulle sekä hevosen ollessa paikallaan että liikkeessä. Pitkät selkälihakset, ristiselkä ja refleksikaaret käydään läpi. Selän ollessa kipeä hevonen pyrkii pitämään sen jäykkänä.

©Suomen Hevostietokeskus ry

Tekstin ja kuvien julkaiseminen ja kopiointi ilman Suomen Hevostietokeskus ry:n lupaa on kielletty.

JALKOJEN TARKASTUS

Jalkojen tarkastuksessa arvioidaan aristus, epänormaali lihasjännitys, lihasten epäsäännöllisyys ja muut poikkeavuudet. Tutkittaessa takajalkojen ja lihasten symmetriaa takajalkojen tulee olla rinnakkain.

Jalat tunnustellaan hevosen seistessä paikallaan ja ylös nostettuna. Aloitetaan etujaloista ja huomioidaan epäsymmetriat lavoissa ja molempien puolten lihaksistossa. Tutkitaan olkanivel, kyynärpää, etupolvet, polvinivelet (ylempi ja alempi nivelrako), jänteet sekä tunnettavissa olevat eli palpatoriset muutokset vuohisessa, jännetupissa ja kavionivelessä.

Nostetaan jalka ja käydään läpi pinnallinen koukistaja, kavion kierto – ja vääntöarkuus, vuohisen alapuolinen jännetuppi, syvä koukistaja ja hankoside ja sen haarat. Hankositeen yläosa reagoi normaalisti hieman puristukseen. Kavio- ja vuohisnivel ja ruununraja tutkitaan mahdollisen turvotuksen varalta, ja kaviot tarkistetaan alta ja päältä ja huomioidaan niiden symmetria ja mahdolliset kavionhalkeamat. Digitaalipulssi tunnustellaan. Voimistunut digitaalipulssi voi viitata kavion vammoihin, paiseeseen ja molemmin puoleisena kaviokuumeeseen.

Takajalkojen lihakset käydään läpi, samoin takapolvet, kaikki kolme osastoa. Kokeillaan, aristaako polvilumpio, kun sitä liikutetaan varovasti ylös ja alas. Kinner koostuu useista erilaisista rakenteista, mistä syystä usein juuri kintereessä havaitaan eriasteisia löydöksiä. Kintereestä kannattaa huomioida nivelen, kintereen pään ja syvän koukistajan jännetupen täytyminen. Kinnernivelen täytyminen nähdään ja tunnetaan nivelen etupuolella ja sivuissa pehmeänä pulleana turvotuksena. Sen takana kintereen ulkosyrjällä voi toisinaan näkyä syvän koukistajan jännetupen, ja kintereen päässä limapussin turvotus. Kintereen pikkuluiden muutokset ja nivelrakojen kaventuminen (patti) saattavat toisinaan tuntua kintereen sisäaliosassa kovana turvotuksena. Tarkastetaan jänteet, vuohisen jännetuppi ja sen vuohisen alapuolelle ulottuva osa ja vuohisnivel. Takajalka ylös nostettuna kokeillaan hankositeen yläosa, puristusarkuus, pinnallinen koukistaja, vuohisen jännetupen pussimainen alaosa, syvä koukistaja ja hankositeen haarat.

LIIKKEIDEN TUTKIMUS ON TÄRKEÄ OSA HEVOSEN TUTKIMISTA

Liiketutkimus tehdään ensin taluttaen suoralla edes takaisin sekä käynnissä että ravissa. Sen jälkeen liikkeitä tarkastellaan ympyrällä liinassa juoksuttamalla, mahdollisesti myös ratsastettuna ja ajettuna, ja erikseen jalkojen taivutuksen jälkeen. Takapolvet tutkitaan liikkeessä mahdollisen polvilumpion hakautumisen varalta. Hakautumistaipumukseen viittaa se, että takajalka näyttää liikkeessä hetkellisesti pettävän. Puutteellinen kintereen koukistuminen liikkeessä voi viitata pattiin. Liiketutkimuksen löydökset suhteutetaan aiempiin löydöksiin.

Kun tarkastuksessa havaitaan poikkeavuuksia normaalista, on syytä neuvotella eläinlääkärin kanssa siitä, ovatko löydökset merkityksettömiä vai ovatko lisätutkimukset tarpeen. Liikkeiden epäsäännöllisyys saattaa johtua jaloista, selkävioista tai neurologisista syistä ja vaativat usein erityistutkimuksia kliinikkaolosuhteissa.